

Prawo spadkowe

Od dzisiejszego numeru rozpoczynam współpracę z "Gazetą Koniecpolską". Chciałbym przybliżyć Państwu zagadnienia związane z różnymi dziedzinami prawa. Pierwszy artykuł miał dotyczyć spraw związanych z KRUS, jednak w związku z planowanymi zmianami w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników odłożyłem to na później. W związku z pytaniami wielu osób w dzisiejszym artykule przedstawię ogólne zasady spadkobrania w prawie polskim. Najważniejsze w tym temacie przepisy zawarte są w kodeksie cywilnym w księdze czwartej zatytułowanej spadki. Zgodnie z tymi przepisami z chwilą śmierci osoby (spadkodawcy) jej prawa i obowiązki majątkowe przechodzą na jedną lub kilka osób (spadkobiercy). Do nich zaliczmy np. prawo własności domu, samochodu itp., inne prawa rzeczowe lub wierzytelności (długi).

W skład spadku nie wchodzi prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, jak również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami. Tutaj przykładem mogą być: obowiązek alimentacyjny (oprócz zaległych alimentów), czy środki zgromadzone na rachunku bankowym - jeżeli osoba zmarła wyznaczyła wcześniej osobę do dysponowania tymi środkami.

Niezależnie od tego kto jest spadkobiercą, małżonek i inne osoby bliskie spadkodawcy, które mieszkały z nim do dnia jego śmierci, są uprawnione do korzystania w ciągu trzech miesięcy od otwarcia spadku (następuje to w momencie śmierci spadkodawcy) z mieszkania i urządzeń w nim znajdujących się.

Spadkobranie może wynikać z testamentu lub z mocy ustawy. Z reguły pierwszeństwo ma dziedziczenie testamentowe. Przepisy dotyczące dziedziczenia ustawowego stosuje się jeżeli testament nie został sporządzony lub osoby powołane w nim do spadkobrania odrzuciły spadek.

Nie może być spadkobiercą osoba, która nie żyje w chwili otwarcia spadku, ani osoba prawna, która w tym czasie nie istnieje. Dziecko nienarodzone w chwili otwarcia spadku może być spadkobiercą, jeżeli urodzi się żywe.

Każda osoba, która ma w tym interes

prawny może w ciągu roku od dnia, w którym dowiedział się o przyczynie niegodności, nie później jednak niż przed upływem lat trzech od otwarcia spadku wystąpić o uznanie spadkobiercy za niegodnego. Sąd może uznać go za niegodnego w trzech przypadkach: jeżeli dopuścił się umyślnie ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy, jeżeli przestępstwem lub groźbą nakłonił spadkodawcę do sporządzenia lub odwołania testamentu lub w podobny sposób w tych czynnościach mu przeszkodził, lub umyślnie ukrył lub zniszczył testament spadkodawcy, podrobił lub przerobił jego testament albo świadomie skorzystał z testamentu przez inną osobę podrobionego lub przerobionego.

DZIEDZICZENIE USTAWOWE

Do dziedziczenia ustawowego w pierwszej kolejności uprawnione są dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek. Dziedziczą w częściach równych, jednak udział małżonka nie może być mniejszy niż 1/4 spadku. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku to w jego miejsce wchodzi jego dzieci w częściach równych. Podobna zasada obowiązuje w stosunku do dalszych zstępnych np. wnuków.

W braku zstępnych (dzieci, wnuków) do spadku z mocy ustawy powołani są jego małżonek, rodzice i rodzeństwo. W tym wypadku udział małżonka w spadku wynosi połowę spadku. Natomiast udział spadkowy każdego z rodziców, które dziedziczy w zbiegu z rodzeństwem spadkodawcy, wynosi jedną czwartą część tego, co przypada łącznie dla rodziców i rodzeństwa. Pozostała część dziedziczy rodzeństwo w częściach równych. Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada po połowie drugiemu z rodziców i rodzeństwu spadkodawcy.

Jeżeli do spadku powołani są obok małżonka tylko rodzice albo tylko rodzeństwo, dziedziczą oni w częściach równych to, co przypada łącznie dla rodziców i rodzeństwa. Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego zstepnym. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą podziału między dalszych zstępnych spadkodawcy. W braku zstępnych, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeń-

stwa spadkodawcy cały spadek przypada jego małżonkowi. W braku zstępnych i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom, rodzeństwu i zstepnym rodzeństwa.

W braku małżonka spadkodawcy i krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu. Jeżeli miejsca zamieszkania nie można ustalić spadek przypada Skarbowi Państwa.

Przepisów o dziedziczeniu ustawowym nie stosujemy do małżonka pozostającego w separacji.

DZIEDZICZENIE TESTAMENTOWE

Testament jest jedyną formą rozporządzenia swoim majątkiem na wypadek śmierci. Nie można sporządzać testamentów wspólnych (np. dla małżonków). Może on zawierać rozrządzenia tylko jednej osoby.

Testament może być odwołany przez spadkodawcę w całości lub części w każdym momencie. Sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Zdolność taką ma osoba pełnoletnia, która nie została ubezwłasnowolniona. Czynności tych nie można dokonać poprzez przedstawiciela.

W kodeksie cywilnym wskazano trzy przesłanki nieważności testamentu. Powodują ją sporządzenie go w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, pod wpływem błędu lub groźby.

Forma testamentu:

Testamenty zwykłe:

1. Ręczny - sporządzony przez spadkodawcę pismem ręcznym, podpisany i opatrzony datą.
2. Notarialny - sporządzony przed notariuszem.
3. Urzędowy - w obecności dwóch świadków oświadczy swoją ostatnią wolę ustnie wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego. Oświadczenie to spisuje się w protokole, opatrzonym datą sporządzenia. Protokół ten jest następnie odczytywany i podpisywany przez uczestników. W przypadku niemożno-